

- 1430 / 1 - 93 / 94

Chambre des Représentants de Belgique

SESSION ORDINAIRE 1993-1994 (*)

16 MAI 1994

PROPOSITION DE LOI

**relative à l'exercice conjoint
de l'autorité parentale**

(Déposée par M. Beaufays et consorts)

DEVELOPPEMENTS

MESDAMES, MESSIEURS,

Le texte proposé émane d'une sous-commission de la commission de la justice de la Chambre chargée d'examiner les réformes relatives aux « causes et effets » du divorce suite à l'adoption par la Chambre le 2 décembre 1993 de la proposition de loi modifiant l'article 931 du Code judiciaire et les dispositions relatives aux procédures en divorce (Doc. Chambre n° 545/1 à 18-91/92). Ce projet est actuellement à l'examen au Sénat.

La sous-commission a considéré comme prioritaire l'examen des propositions de loi relatives aux effets du divorce sur les enfants et en particulier la proposition de loi relative à l'exercice conjoint de l'autorité parentale déposée par M. Beaufays (Doc. n° 34/1-91/92), la proposition de loi modifiant le Code civil en ce qui concerne les droits et devoirs réciproques des parents et des enfants déposée par M. Coveliers (Doc. n° 1187/1-93/94), la proposition de loi modifiant la législation en matière de conflits conjugaux déposée par M. Simons et Mme Vogels (Doc. n° 165/1-91/92) et la proposition de loi permettant au père et à la mère de conserver conjointement la garde de leurs enfants en cas de séparation de fait et en cas de

(*) Troisième session de la 48e législature.

- 1430 / 1 - 93 / 94

Belgische Kamer van Volksvertegenwoordigers

GEWONE ZITTING 1993-1994 (*)

16 MEI 1994

WETSVOORSTEL

**betreffende de gezamenlijke
uitoefening van het ouderlijk gezag**

(Ingediend door de heer Beaufays c.s.)

TOELICHTING

DAMES EN HEREN,

De hierna voorgestelde tekst is het werk van een subcommissie van de commissie voor de Justitie van de Kamer, die ermee belast werd de hervormingen te onderzoeken met betrekking tot de « gronden tot en de gevolgen » van de echtscheiding na de goedkeuring op 2 december 1993 door de Kamer van het wetsvoorstel houdende wijziging van artikel 931 van het Gerechtelijk Wetboek en van de bepalingen betreffende de procedures tot echtscheiding (Stuk Kamer n° 545/1 tot 18-91/92).

De subcommissie was van mening dat voorrang moest worden verleend aan het onderzoek van de wetsvoorstellen betreffende de gevolgen van de echtscheiding voor de kinderen en, in het bijzonder, aan het wetsvoorstel betreffende de gezamenlijke uitoefening van het ouderlijk gezag, ingediend door de heer Beaufays (Stuk n° 34/1 - 91/92), het wetsvoorstel tot wijziging van het Burgerlijk Wetboek met betrekking tot de wederzijdse rechten en plichten van ouders en kinderen, ingediend door de heer Coveliers (Stuk n° 1187/1-93/94), het wetsvoorstel tot wijziging van de wetgeving inzake gezinsconflicten, ingediend door de heer Simons en mevrouw Vogels (Stuk n° 165/1-91/92) en het wetsvoorstel om in geval van

(*) Derde zitting van de 48e zittingsperiode.

divorce pour cause déterminée, déposée par MM. Swennen et Landuyt (Doc. n° 298/1-91/92).

Soucieux d'introduire le principe du maintien des responsabilités parentales dans le chef des deux parents après le divorce, l'objet du texte proposé a été étendu à l'exercice de l'autorité parentale en général, que les père et mère soient mariés ou non, qu'ils vivent ensemble ou non, qu'ils soient séparés ou divorcés.

C'est ainsi que la réforme proposée modifie les articles 371 à 387 du titre IX du Livre premier du Code civil consacré à l'autorité parentale. L'intitulé est maintenu. Le concept de l'autorité parentale est sans doute une notion variable dont le contenu fluctue selon l'évolution sociologique et culturelle des relations entre parents et enfants.

A l'époque où les droits de l'enfant sont à l'honneur, il convient de rappeler que l'autorité parentale est un ensemble de pouvoirs, de prérogatives, voire de devoirs appartenant au père et à la mère dans le but d'entretenir et d'éduquer leurs enfants. Il s'agit de droits-fonction exercés dans le seul intérêt des enfants.

Ces droits sont, suivant la législation actuelle, exercés de façon différente suivant que les père et mère vivent ou ne vivent pas ensemble.

En effet, lorsqu'ils vivent ensemble, les père et mère, mariés ou non, exercent concurremment l'autorité parentale et lorsqu'ils ne vivent pas ensemble, celui qui a la garde matérielle de l'enfant exerce cette autorité à titre exclusif (articles 373 et 374 actuels du Code civil).

Ce régime de l'autorité exclusive en cas de séparation est contesté de nos jours, tant dans son principe que dans son exercice.

Le maintien des responsabilités parentales conjointes comme principe lorsque les parents se séparent ou divorcent paraît s'imposer et devoir prendre la place des règlements classiques selon lesquels l'un des parents a la garde des enfants et l'autre un droit de visite.

Ces notions de garde et de droit de visite sont particulièrement désuètes et inadaptées au partage actuel des responsabilités parentales.

Le principe de l'exercice conjoint de l'autorité parentale après séparation ou divorce a été proclamé par le Parlement européen dans sa résolution du 8 juillet 1986 (JOCE, C 227 du 8 septembre 1986).

Plusieurs législations étrangères ont déjà consacré ce principe.

feitelijke scheiding en in geval van echtscheiding op grond van bepaalde feiten mogelijk te maken dat beide ouders de hoede over hun kinderen blijven waarnemen, ingediend door de heren Swennen en Landuyt (Stuk n° 298/1-91/92).

De voorgestelde tekst wil het principe invoeren dat beide ouders na de echtscheiding de verantwoordelijkheid voor hun kinderen blijven dragen. Daarom werd het wetsvoorstel uitgebreid tot de uitoefening van het ouderlijk gezag in het algemeen, ongeacht of de ouders al dan niet gehuwd zijn, samenwonen of niet, dan wel of ze uit de echt of feitelijk gescheiden zijn.

De voorgestelde hervorming wijzigt de artikelen 371 tot 387 van Boek I, Titel IX van het Burgerlijk Wetboek, die betrekking heeft op het ouderlijk gezag. Het opschrift blijft behouden. Het begrip « ouderlijk gezag » is ongetwijfeld een variabel begrip : de inhoud verandert naar gelang van de sociologische en culturele evolutie van de verhouding tussen ouders en kinderen.

Tegenwoordig wordt veel aandacht besteed aan de rechten van het kind. In die context is het goed eraan te herinneren dat het ouderlijk gezag een geheel van bevoegdheden, rechten, én plichten van de ouders is om te voorzien in het onderhoud en in de opvoeding van hun kinderen. Het zijn functionele rechten die alleen in het belang van de kinderen worden uitgeoefend.

Krachtens de huidige wetgeving worden die rechten op een verschillende wijze uitgeoefend naargelang de ouders al dan niet samenleven.

Wanneer de ouders samenleven, oefenen ze, ook al zijn ze niet getrouwd, afzonderlijk maar op gelijklopende wijze het ouderlijk gezag uit. Leven de ouders niet samen, dan oefent alleen de ouder die de materiële bewaring over het kind heeft, het ouderlijk gezag uit (de huidige artikelen 373 en 374 van het Burgerlijk Wetboek).

Zowel het beginsel als de toepassing van deze exclusieve uitoefening van het ouderlijk gezag in geval van scheiding worden thans aangevochten.

Het blijkt dat het principe moet worden ingevoerd dat de ouders bij echtscheiding of feitelijke scheiding samen verantwoordelijk blijven. Dat principe moet de klassieke regeling vervangen waarbij één van de ouders het recht van bewaring over de kinderen en de andere een bezoekrecht krijgt.

Die begrippen bewaring en bezoekrecht zijn volkomen uit de tijd en zijn niet meer aangepast aan de huidige verdeling van de verantwoordelijkheden tussen de ouders.

Het Europees Parlement heeft in zijn resolutie van 8 juli 1986 (Publikatieblad van de EG, C 227 van 8 september 1986) het principe gesteld dat de ouders na de uitspraak van de echtscheiding of na een feitelijke scheiding gezamenlijk het ouderlijk gezag blijven uitoefenen.

Dit principe werd reeds opgenomen in de wetgeving van verschillende landen.

Le droit français a introduit cette réforme par ses lois du 23 juillet 1987 et 8 janvier 1993.

La sous-commission a veillé à tirer les expériences de la législation française. A cet effet, elle a entendu Mme de Keuwer-Defossez, professeur à la faculté de droit de Lille.

Le texte proposé rencontre également le souci de la jurisprudence belge qui n'hésite pas à aménager les modalités d'exercice de l'autorité parentale selon des formules de partage plus souples que celles prises en application stricte des textes légaux actuels.

Le texte proposé modernise les notions employées pour décrire les attributs de l'autorité parentale sur la personne de l'enfant et supprime tous malentendus de terminologie existant lorsque l'on parle de garde alternée, de garde conjointe ou de coparenté.

Si l'autorité parentale reste un droit-fonction des parents, il va de soi que ce droit est et reste soumis au contrôle des tribunaux. La compétence de principe du tribunal de la jeunesse est rappelée par le texte.

COMMENTAIRE DES ARTICLES

Articles 1er et 7

Pour la clarté, il est proposé de diviser le Titre IX en deux chapitres, l'un consacré aux attributs de l'autorité parentale sur la personne de l'enfant et l'autre aux attributs de cette autorité quant aux biens de l'enfant.

Art. 2

L'article 371 actuel est revu en vue d'y insérer une idée de réciprocité entre l'enfant et ses père et mère. Le mot « honneur » est supprimé car désuet. En néerlandais le mot « eerbied » est remplacé par le mot « respect ».

Art. 3

L'article 372 est complété par un second alinéa qui définit le contenu de l'autorité sur la personne de l'enfant en en énumérant les principaux attributs.

Cet alinéa peut paraître superflu si l'on sait que l'article 203 du Code civil énonce déjà les obligations des père et mère résultant du mariage et de la filiation.

Il a semblé néanmoins utile de définir ces obligations en une terminologie plus moderne dans le Titre consacré à l'autorité parentale en vue de préciser le

In het Franse recht werd de hervorming doorgevoerd bij de wetten van 23 juli 1987 en 8 januari 1993.

De subcommissie heeft lessen getrokken uit het Franse voorbeeld en heeft Mevr. de Keuwer-Defossez, professor aan de rechtsfaculteit van Rijsel, gehoord.

De voorgestelde tekst komt ook tegemoet aan de bekommernis van de Belgische rechtspraak, die niet aarzelt de uitoefening van het ouderlijk gezag aan te passen aan soepeler formules dan die welke de huidige wetteksten voorschrijven.

De voorgestelde tekst moderniseert de begrippen waarmee de kenmerken van het ouderlijk gezag over de persoon van het kind worden beschreven en maakt een einde aan de terminologische misverstanden inzake alternerende bewaring, gezamenlijke bewaring of co-ouderschap.

Het ouderlijk gezag blijft een functioneel recht van de ouders, maar het spreekt voor zich dat dit recht onderworpen is en blijft aan de controle van de rechtbanken. De tekst herinnert in dat verband aan de principiële bevoegdheid van de jeugdrechtbank.

COMMENTAAR BIJ DE ARTIKELEN

Artikelen 1 en 7

Ter wille van de duidelijkheid wordt voorgesteld Titel IX in twee hoofdstukken op te delen, het ene gewijd aan de kenmerken van het ouderlijk gezag over de persoon van het kind, het andere aan de kenmerken van dat gezag over de goederen van het kind.

Art. 2

Het vigerende artikel 371 wordt herzien teneinde het begrip wederkerigheid tussen het kind en zijn ouders in te voeren. Het woord « ontzag » wordt weggelaten omdat het uit de tijd is. Het woord « eerbied » wordt vervangen door het woord « respect ».

Art. 3

Artikel 372 wordt aangevuld met een tweede lid dat, via een opsomming van de belangrijkste kenmerken, de inhoud van het gezag over de persoon van het kind definieert.

Dat lid kan overbodig lijken : artikel 203 van het Burgerlijk Wetboek bepaalt immers al welke de uit het huwelijk of de afstamming ontstane verplichtingen zijn die door de ouders in acht moeten worden genomen.

Het leek niettemin aangewezen die verplichtingen met een modernere woordkeuze te omschrijven in een Titel betreffende het ouderlijk gezag, zodat de

contenu de cette autorité à l'égard de tous les parents qu'ils soient mariés, séparés ou divorcés, qu'ils ne vivent pas ou plus ensemble.

Le mot « *garde* » a été expressément exclu. Il prête à confusion puisqu'en droit actuel il recouvre, tantôt la garde matérielle, tantôt la garde juridique. Le but du texte étant également la modernisation de la terminologie, il serait dangereux de reprendre un terme connu en lui donnant un nouveau contenu. Le texte ne reprend plus l'expression malheureuse de « *l'administration de la personne de l'enfant* ». Ce terme convient pour les biens mais non pour la personne. L'hébergement est le fait d'avoir l'enfant près de soi, de l'accueillir sous son toit.

« *Les obligations d'entretien, d'éducation et de formation* » sont des notions déjà utilisées à l'article 203 du Code civil. La surveillance de l'enfant est une notion déjà utilisée à l'article 303 du Code civil et dans la loi du 8 avril 1965 relative à la protection de la jeunesse.

L'article 372 est complété par un troisième alinéa qui prévoit l'obligation pour chacun des père et mère de contribuer à l'entretien et à l'éducation des enfants à proportion de leurs facultés. Cette obligation n'est actuellement prévue à l'article 303 que pour les parents divorcés, il convenait donc de l'étendre à tous les père et mère quel que soit leur statut marital.

Art. 4

Cet article détermine le régime légal de l'autorité parentale dans toutes les hypothèses. Il consacre le principe de l'autorité conjointe comme principe de base valant pour tous les parents qu'ils vivent ensemble ou non, qu'ils soient mariés ou non. Les anciennes distinctions des articles 373 et 374 sont supprimées. L'article proposé a une valeur pédagogique : il veut consacrer le principe des responsabilités parentales conjointes.

L'alinéa 2 institue une présomption importante. Le parent agissant seul est présumé agir avec l'accord de l'autre quant il pose seul un acte ayant trait à l'autorité sur la personne de l'enfant. Cette présomption vaut pour tous les actes sans distinction entre acte usuel ou non. La présomption jouera donc aussi pour les actes importants qui engagent l'avenir de l'enfant.

A défaut d'accord entre les père et mère, l'un d'eux peut toujours saisir le tribunal de la jeunesse. Ce droit de saisine est déjà reconnu par l'article 373 actuel dans le cas de l'exercice concurrentiel de l'autorité par les parents mariés et par l'article 374 actuel dans le cas de l'exercice exclusif de l'autorité par les père et mère ne vivant pas ensemble.

inhoud van dat gezag nauwkeurig wordt weergegeven voor alle ouders, ongeacht of ze gehuwd, gescheiden of uit de echt gescheiden zijn, dan wel of ze niet of niet meer samenleven.

Het woord « *bewaring* » werd met opzet geweerd. Het schept verwarring omdat dit begrip in het vigerende recht zowel betrekking heeft op de materiële bewaring als op het zogenaamde hoederecht. Aangezien de tekst ook de terminologie wil moderniseren, zou het gevaarlijk zijn een bestaande term over te nemen en hem een nieuwe inhoud te geven. De tekst hanteert niet langer de gebrekkige uitdrukking « *bestuur over de persoon van het kind* ». Die term kan worden gebruikt met betrekking tot goederen, maar niet met betrekking tot personen. Huisvesting betekent dat men het kind bij zich heeft, dat men het onderdak geeft.

Artikel 203 van het Burgerlijk Wetboek hanteert reeds het begrip « *verplichting tot levensonderhoud, opvoeding en opleiding* ». Het toezicht over het kind wordt al bepaald bij artikel 303 van hetzelfde Wetboek, alsmede bij de wet van 8 april 1965 betreffende de jeugdbescherming.

Artikel 372 wordt aangevuld met een derde lid dat beide ouders ertoe verplicht naar evenredigheid van hun middelen bij te dragen tot het onderhoud en de opvoeding van de kinderen. Een dergelijke verplichting geldt krachtens het vigerende artikel 303 enkel voor gescheiden ouders; het leek aangewezen die verplichting uit te breiden tot alle ouders, ongeacht hun echtelijke toestand.

Art. 4

Dit artikel bepaalt voor alle gevallen de wettelijke regeling van het ouderlijk gezag. Het bekrachtigt het beginsel van het gezamenlijk uitgeoefende gezag als basisprincipe voor alle ouders, ongeacht of ze al dan niet samenleven, of al dan niet gehuwd zijn. Er wordt komaf gemaakt met het onderscheid dat door de artikelen 373 en 374 werd gemaakt. Het voorgestelde artikel heeft een pedagogische waarde : het bekrachtigt het principe van het gezamenlijk uitgeoefende ouderlijk gezag.

Het tweede lid voert een gewichtig vermoeden in. De ouder die, alleen, een handeling stelt die verband houdt met het gezag over de persoon van het kind, wordt geacht dat te doen met instemming van de andere ouder. Dat vermoeden geldt voor alle handelingen, ongeacht of het een gebruikelijke handeling is of niet. Het geldt dus ook voor belangrijke handelingen die een invloed hebben op de toekomst van het kind.

Indien de ouders het niet eens zijn, kan een van hen te allen tijde de zaak bij de jeugdrechtbank aanhangig maken. Dat recht wordt nu al erkend door de vigerende artikelen 373 (wanneer de gehuwde ouders het ouderlijk gezag afzonderlijk, maar op gelijklopende wijze uitoefenen) en 374 (wanneer één van de niet-samenlevende ouders dat gezag uitoefent).

Saisi par l'un des père et mère, le tribunal de la jeunesse peut statuer de trois manières différentes. Il peut, soit autoriser l'un des père et mère à accomplir seul un ou plusieurs actes déterminés, soit laisser l'exercice conjoint de l'autorité aux deux parents, soit le confier à l'un d'eux.

Art. 5

Dans la suite de l'article précédent, l'article 374 précise les pouvoirs du tribunal de la jeunesse lorsqu'il doit statuer sur l'exercice de l'autorité parentale dans le cas des parents qui ne vivent pas ensemble. Le législateur veut encourager les solutions négociées et le maintien de l'exercice conjoint de l'autorité parentale.

Si les parents ne vivent pas ensemble, cet exercice conjoint n'a de chance d'être pratiqué avec succès que si une entente suffisante existe entre les père et mère concernant les modalités d'hébergement et les décisions importantes relatives à la santé, la formation, l'éducation, les loisirs, l'orientation religieuse ou philosophique de l'enfant.

Si les père et mère exercent leur autorité conjointement, la présomption à l'égard des tiers prévue à l'article précédent vaut aussi pour la présente disposition.

A défaut d'une entente suffisante, le tribunal confie l'exercice exclusif de l'autorité à l'un des père et mère.

Le tribunal peut aussi énoncer les décisions qui ne pourront être prises que moyennant le consentement des deux parents, même si l'autorité est confiée exclusivement à l'un d'eux. Cette hypothèse permet d'assouplir le régime de l'autorité exclusive.

Dans ce cas, il désigne le parent chez qui l'enfant a sa résidence principale. La fixation de cette résidence ne signifie pas que le législateur interdit des formes de « résidence alternée ». L'on sait que cette alternance n'est possible que si toutes les parties sont d'accord, y compris l'enfant intéressé, qu'elles résident à proximité l'une de l'autre, que l'école est accessible au départ des résidences de chacun d'eux, et qu'un certain climat de confiance règne entre les père et mère.

Le juge fixe également les modalités selon lesquelles le parent chez qui l'enfant n'a pas sa résidence principale, maintient des relations avec ce dernier. Ce droit aux relations personnelles remplace le « droit de visite », notion désuète. Ce droit ne peut être refusé qu'exceptionnellement pour des motifs d'une particulière gravité.

Il fixe aussi le droit du parent, qui n'exerce pas l'autorité, de surveiller l'éducation de l'enfant. Ce

Wanneer een van de ouders de zaak bij de jeugdrechtbank aanhangig heeft gemaakt, kan deze op drie manieren recht doen : ze kan ofwel een van de ouders toestemming verlenen om, alleen, een of meer welomschreven handelingen te stellen, ofwel de gezamenlijke uitoefening van het ouderlijk gezag aan beide ouders overlaten, ofwel dat gezag aan een van beiden toevertrouwen.

Art. 5

Artikel 374 geeft in het verlengde van het vorige artikel een nadere omschrijving van de bevoegdheden van de jeugdrechtbank wanneer deze uitspraak moet doen over de uitoefening van het ouderlijk gezag en de ouders niet samenleven. De wetgever wil oplossingen aanmoedigen die het resultaat zijn van onderhandelingen, en streeft ernaar de ouders het ouderlijk gezag blijvend gezamenlijk te doen uitoefenen.

Wanneer de ouders niet samenleven, kan die gezamenlijke uitoefening alleen kans op succes hebben als zij het in voldoende mate eens zijn over de huisvesting en over de belangrijke beslissingen inzake de gezondheid, de opleiding, de opvoeding en de ontspanning van het kind en inzake de godsdienstige of levensbeschouwelijke keuzes met betrekking tot het kind.

Wanneer de ouders hun gezag gezamenlijk uitoefenen, geldt het in het vorige artikel bepaalde vermoeden ten opzichte van derden ook in dit geval.

Is er niet voldoende eensgezindheid tussen de ouders, dan vertrouwt de rechtbank de exclusieve uitoefening van het gezag toe aan een van beiden.

De rechtbank kan ook de beslissingen aangeven die alleen met instemming van beide ouders kunnen worden genomen, ook al wordt het gezag uitsluitend aan een van hen toevertrouwd. Een en ander versoepelt de regeling inzake de exclusieve uitoefening van het ouderlijk gezag.

In dat geval wijst de rechtbank de ouder aan bij wie het kind zijn hoofdverblijfplaats zal hebben. Het feit dat die verblijfplaats wordt vastgelegd, betekent niet dat de wetgever bepaalde vormen van « alternerend verblijf » verbiedt. Alternierend verblijf is alleen mogelijk op voorwaarde dat alle partijen — ook het betrokken kind — het er over eens zijn, de ouders niet ver van elkaar wonen, de school bereikbaar is vanuit de verblijfplaats van beide ouders en er enig vertrouwen heerst tussen hen.

De rechter bepaalt eveneens de wijze waarop de ouder bij wie het kind niet zijn hoofdverblijfplaats heeft, contact met het kind onderhoudt. Dit recht op persoonlijk contact vervangt het « bezoekreht », een begrip dat uit de tijd is. Dat recht kan alleen uitzonderlijk en om bijzonder ernstige redenen worden ontzegd.

De rechter bepaalt tevens het recht van de ouder die niet het ouderlijk gezag uitoefent, om toe te zien

droit comprend deux aspects : le premier a trait à la surveillance de l'éducation de l'enfant proprement dite, le second vise la surveillance d'un parent sur l'autre quant à l'éducation de l'enfant.

Art. 6

Le nouvel article 375*bis*, inséré comme dernier article du chapitre relatif à l'autorité sur la personne de l'enfant, consacre le droit de l'enfant d'entretenir des relations personnelles avec ses deux parents, ses grands-parents, ses frères et sœurs et avec toute personne justifiant d'un lien particulier d'affection envers lui.

Cet article transpose notamment dans notre droit l'article 9, alinéa 3, de la convention sur les droits de l'enfant de l'ONU qui prévoit que l'enfant a le droit d'entretenir régulièrement des relations personnelles et des contacts directs avec ses deux parents.

Actuellement le droit de visite des grands-parents est reconnu par la jurisprudence mais n'est pas consacré par un texte légal. En outre, l'article consacre ce droit de l'enfant à l'égard de ses frères et sœurs et de toute personne ayant un lien particulier d'affection envers lui. Cette personne peut être, par exemple, celle qui l'a élevé, qu'il s'agisse d'un membre de la famille ou non; il faut que l'enfant entretienne un lien privilégié d'affection avec elle. En cas de litige, toutes les personnes intéressées peuvent saisir le tribunal.

Art. 8

Cet article définit le régime applicable à l'administration des biens de l'enfant. Ce droit d'administration, qui comprend le droit de gérer les biens de l'enfant et de représenter celui-ci, suit le régime de l'autorité parentale quant à la personne de l'enfant.

Si l'autorité sur la personne de l'enfant est exercée conjointement, l'administration sera également conjointe. Les père et mère peuvent néanmoins agir seuls à l'égard des tiers sous le couvert d'une présomption d'accord entre eux.

Dans les cas où l'exercice de l'autorité parentale n'est pas conjoint, celui qui exerce l'autorité sur la personne a seul le droit d'administrer les biens de l'enfant et de représenter celui-ci. L'autre parent a le droit d'obtenir toutes informations à cet égard et de surveiller cette administration en saisissant, s'il échet, le tribunal de la jeunesse.

op de opvoeding van het kind. Dat recht behelst twee aspecten : het eerste betreft het toezicht op de eigenlijke opvoeding van het kind, het tweede heeft betrekking op het toezicht van de ene ouder op de andere inzake de opvoeding van het kind.

Art. 6

Artikel 375*bis* (nieuw) wordt ingevoegd als laatste artikel van het hoofdstuk betreffende het ouderlijk gezag over de persoon van het kind. Het bevestigt het recht van het kind om persoonlijk contact te onderhouden met zijn beide ouders, zijn grootouders, zijn broers en zussen en met iedere persoon waarmee het kind een bijzondere affectieve band heeft.

Dit artikel zet meer bepaald artikel 9, derde lid, van het VN-verdrag inzake de rechten van het kind om in het Belgische recht. Dat artikel bepaalt dat het kind het recht heeft om op regelmatige basis persoonlijke betrekkingen en direct contact met zijn beide ouders te onderhouden.

Op dit ogenblik kennen de rechtbanken aan de grootouders een bezoekrechten toe, maar dat recht is niet in een wettekst vastgelegd. Bovendien bevestigt dit artikel dat het kind ook recht heeft op persoonlijk contact met zijn broers en zussen en met iedere persoon waarmee het een bijzondere affectieve band heeft. Dat kan bijvoorbeeld de persoon zijn die het kind heeft opgevoed, of dat nu een familielid is of niet; het kind moet met die persoon wel een bijzondere affectieve band hebben. Bij geschillen kunnen alle belanghebbenden zich tot de rechtbank wenden.

Art. 8

Dit artikel definieert de regeling die van toepassing is op het beheer van de goederen van het kind. Dit beheersrecht omvat het recht om de goederen van het kind te beheren en het kind te vertegenwoordigen en volgt de regeling inzake het ouderlijk gezag wat de persoon van het kind betreft.

Wordt het ouderlijk gezag over de persoon van het kind gezamenlijk uitgeoefend, dan wordt ook het beheer gezamenlijk waargenomen. De ouders mogen ten opzichte van derden evenwel alleen handelen. In die gevallen geldt het vermoeden dat de ene ouder handelt met instemming van de andere.

In de gevallen waarin de ouders het ouderlijk gezag niet gezamenlijk uitoefenen, heeft alleen de ouder die het ouderlijk gezag over de persoon uitoefent, het recht om de goederen van het kind te beheren en het kind te vertegenwoordigen. De andere ouder heeft het recht hieromtrent alle informatie in te winnen en toezicht te houden op het beheer. Hij kan zich tot de jeugdrechtsbank wenden indien daartoe grond bestaat.

Art. 9

L'article 377 actuel est abrogé car l'hypothèse qu'il envisage est reprise dans l'article 376.

Art. 10

Le droit de jouissance légale est maintenu. Il suit le régime de l'administration légale des biens.

Art. 11

L'article 385 actuel est abrogé car l'hypothèse qu'il envisage est reprise dans l'article 384.

Art. 12

L'article 387*bis* (*nouveau*) vise à consacrer la compétence du tribunal de la jeunesse dans tous les cas et à tout moment excepté la compétence du président du tribunal de première instance statuant en référé dans le cadre d'une procédure en divorce. Le tribunal de la jeunesse peut prendre ou modifier toute mesure relative à l'autorité parentale à tout moment sur requête des parents ou du procureur du Roi.

Art. 13

L'article 302 est remplacé.

Il consacre le principe du maintien de l'exercice conjoint de l'autorité parentale après le divorce, sauf régime différent prévu par l'accord des parties à l'article 1258 du Code judiciaire, ou décidé par le président statuant en référé et sans préjudice de toute décision antérieure à la procédure en divorce prise par le tribunal de la jeunesse.

Art. 14

L'article 303 est abrogé.

Le contenu de cet article relatif à la surveillance et à l'obligation d'entretien est repris aux articles 372, 374 et 376.

Art. 9

Het huidige artikel 377 wordt opgeheven, aangezien het geval waarin het voorziet, is geregeld in artikel 376.

Art. 10

Het wettelijk genotrecht blijft behouden. Het volgt de regeling inzake het wettelijk beheer van de goederen.

Art. 11

Het huidige artikel 385 wordt opgeheven aangezien het geval waarin het voorziet, is geregeld in artikel 384.

Art. 12

Artikel 387*bis* (*nieuw*) strekt ertoe de bevoegdheid van de jeugdrechtbank in alle gevallen en op elk ogenblik van de procedure te bekrachtigen, onverminderd de bevoegdheid van de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg, rechtsprekend in kort geding in het raam van een echtscheidingsprocedure. Op verzoek van de ouders of van de procureur des Konings kan de jeugdrechtbank te allen tijde alle beschikkingen met betrekking tot het ouderlijk gezag opleggen of wijzigen.

Art. 13

Artikel 302 wordt vervangen.

Dat artikel bezegelt het principe dat het ouderlijk gezag na de echtscheiding verder gezamenlijk door beide ouders wordt uitgeoefend, tenzij een andere regeling werd vastgesteld in de overeenkomst tussen partijen bedoeld in artikel 1258 van het Gerechtelijk Wetboek, dan wel opgelegd door de voorzitter, rechtsprekend in kort geding, onverminderd enige andere beschikking die de jeugdrechtbank vóór de echtscheidingsprocedure heeft genomen.

Art. 14

Artikel 303 wordt opgeheven.

Dat artikel betreft het toezicht op het onderhoud en de verplichting om in het onderhoud te voorzien. De inhoud ervan is overgenomen in de artikelen 372, 374 en 376.

Art. 15

L'article 108 du Code civil est modifié et simplifié.
Le domicile est fixé, en toute hypothèse, chez le ou les
parents qui administrent les biens de l'enfant.

Art. 16

L'article 1279 du Code judiciaire est abrogé.

Cet article est superflu.

Art. 17

L'article 1288 du Code judiciaire est modifié en
vue d'une adaptation de texte.

L'expression « administration de la personne » est
abandonnée et remplacée par « l'autorité sur la per-
sonne et l'administration des biens ». Les mots « et le
droit de visite » sont supprimés et remplacés par les
mots « le droit aux relations personnelles visé à l'arti-
cle 375*bis* du Code civil ».

P. BEAUFAYS
T. MERCKX-VAN GOEY
M.-L. STENGERS
G. SWENNEN
M. VERWILGHEN
M. VOGELS
Y. YLIEFF

Art. 15

Artikel 108 van het Burgerlijk Wetboek wordt
gewijzigd en vereenvoudigd. Het kind krijgt dan ook
zijn hoofdverblijfplaats bij de ouder (ouders) die in-
staat (instaan) voor het beheer van zijn goederen.

Art. 16

Artikel 1279 van het Gerechtelijk Wetboek wordt
opgeheven.

Dat artikel is overbodig.

Art. 17

Artikel 1288 van het Gerechtelijk Wetboek wordt
gewijzigd met het oog op een aanpassing van de
tekst.

De uitdrukking « bestuur over de persoon » wordt
vervangen door de uitdrukking « het gezag over de
persoon en het beheer van de goederen ». De woorden
« en het recht van bezoek » worden weggelaten en
vervangen door de woorden « het recht op persoonlijk
contact bedoeld in artikel 375*bis* van het Burgerlijk
Wetboek ».

PROPOSITION DE LOI

Article 1er

Dans le Livre Ier, Titre IX du Code civil, sous un Chapitre Ier (*nouveau*), intitulé « Chapitre Ier. De l'autorité sur la personne de l'enfant » sont repris les articles 371 à 375*bis* du Code civil.

Art. 2

L'article 371 du Code civil est remplacé par la disposition suivante :

« Art. 371. — L'enfant et ses père et mère se doivent, à tout âge, mutuellement le respect. »

Art. 3

L'article 372 du même Code est remplacé par la disposition suivante :

« Art. 372. — L'enfant reste sous l'autorité de ses père et mère jusqu'à sa majorité ou son émancipation.

Ils assument son hébergement, son entretien, sa surveillance, son éducation et sa formation.

Ils sont tenus de contribuer à son entretien et son éducation à proportion de leurs facultés. »

Art. 4

L'article 373 du même Code est remplacé par la disposition suivante :

« Art. 373. — Les père et mère exercent conjointement leur autorité sur la personne de l'enfant.

A l'égard des tiers de bonne foi, chacun des père et mère est réputé agir avec l'accord de l'autre quand il pose seul un acte de cette autorité.

A défaut d'accord, l'un des père et mère peut saisir le tribunal de la jeunesse.

Le tribunal peut autoriser l'un d'eux à agir seul pour un ou plusieurs actes déterminés.

Il peut confier l'exercice de l'autorité aux père et mère ou à l'un d'eux. »

Art. 5

L'article 374 du même Code est remplacé par la disposition suivante :

« Art. 374. — Lorsque les père et mère ne vivent pas ensemble, le tribunal de la jeunesse ne peut

WETSVOORSTEL

Artikel 1

In Boek I, Titel IX, van het Burgerlijk Wetboek worden, in een hoofdstuk I (*nieuw*), met als opschrift « Hoofdstuk I. Het gezag over de persoon van het kind », de artikelen 371 tot 375*bis* van het Burgerlijk Wetboek opgenomen.

Art. 2

Artikel 371 van het Burgerlijk Wetboek wordt vervangen door de volgende bepaling :

« Art. 371. — Een kind en zijn ouders zijn op elke leeftijd aan elkaar respect verschuldigd. »

Art. 3

Artikel 372 van hetzelfde Wetboek wordt vervangen door de volgende bepaling :

« Art. 372. — Een kind blijft onder het gezag van zijn ouders tot aan zijn meerderjarigheid of zijn ontvoogding.

Zij staan in voor zijn huisvesting, levensonderhoud, toezicht, opvoeding en opleiding.

Zij zijn gehouden naar evenredigheid van hun middelen bij te dragen tot zijn levensonderhoud en opvoeding. »

Art. 4

Artikel 373 van hetzelfde Wetboek wordt vervangen door de volgende bepaling :

« Art. 373. — De ouders oefenen het gezag over de persoon van het kind gezamenlijk uit.

Ten opzichte van derden die te goeder trouw zijn, wordt elke ouder geacht te handelen met instemming van de andere ouder wanneer hij, alleen, een handeling stelt die verband houdt met dat gezag.

Bij gebreke van instemming kan een van beide ouders de zaak aanhangig maken bij de jeugdrechtbank.

De rechtbank kan een van de ouders toestemming verlenen alleen op te treden voor een of meer bepaalde handelingen.

De rechtbank kan de uitoefening van het gezag aan beide ouders of aan een van hen overlaten. »

Art. 5

Artikel 374 van hetzelfde Wetboek wordt vervangen door de volgende bepaling :

« Art. 374. — Wanneer de ouders niet samenleven, kan de jeugdrechtbank de uitoefening van het

confier l'exercice de l'autorité sur la personne de l'enfant aux père et mère que s'ils s'accordent sur l'organisation de l'hébergement de l'enfant, sur les décisions importantes concernant sa santé, sa formation, ses loisirs et sur l'orientation philosophique ou religieuse de son éducation.

Dans ce cas, la présomption prévue à l'article 373, deuxième alinéa, s'applique.

A défaut d'un tel accord, le tribunal confie l'exercice de l'autorité à l'un d'eux.

Le tribunal désigne celui d'entre eux chez qui l'enfant a sa résidence principale.

Il fixe les modalités selon lesquelles celui qui n'exerce pas l'autorité maintient des relations personnelles avec l'enfant. Ces relations ne peuvent être refusées que pour des motifs très graves.

Le tribunal peut fixer les décisions d'éducation qui ne pourront être prises que moyennant le consentement des père et mère.

Celui qui n'exerce pas l'autorité conserve le droit de surveiller l'éducation de l'enfant. Il pourra obtenir, de l'autre parent ou de tiers, toutes informations utiles à cet égard et saisir le tribunal de la jeunesse dans l'intérêt de l'enfant. »

Art. 6

Un article 375bis, rédigé comme suit, est inséré dans le même Code :

« Art. 375bis. — L'enfant a le droit d'entretenir des relations personnelles avec ses père et mère, ses grands-parents, ses frères et sœurs et avec toute personne justifiant d'un lien particulier d'affection envers lui.

A défaut d'accord, l'exercice de ce droit est réglé par le tribunal de la jeunesse à la demande de la personne intéressée. Il ne peut être refusé que si l'intérêt de l'enfant s'y oppose. »

Art. 7

Dans le Livre Ier, Titre IX du Code civil, sous un chapitre II (*nouveau*), intitulé : « Chapitre II : De l'administration des biens de l'enfant » sont repris les articles 376 à 387bis du Code civil.

Art. 8

L'article 376 du même Code est remplacé par la disposition suivante :

« Art. 376. — Lorsque les père et mère exercent conjointement l'autorité sur la personne de l'enfant,

gezag over de persoon van het kind alleen aan beide ouders toevertrouwen wanneer zij het eens zijn over de organisatie van de huisvesting van het kind, over de belangrijke beslissingen betreffende de gezondheid, de opleiding en de ontspanning van het kind en over de godsdienstige of levensbeschouwelijke keuzes in zijn opvoeding.

In dat geval geldt het in artikel 373, tweede lid, bepaalde vermoeden.

Bij gebreke van zodanige overeenstemming vertrouwt de rechtbank de uitoefening van het gezag aan een van beiden toe.

De rechtbank wijst de ouder aan bij wie het kind zijn hoofdverblijfplaats heeft.

Ze bepaalt de wijze waarop de ouder die niet het ouderlijk gezag uitoefent, persoonlijk contact met het kind onderhoudt. Dat persoonlijk contact kan enkel om bijzonder ernstige redenen worden ontzegd.

De rechtbank kan bepalen welke beslissingen met betrekking tot de opvoeding alleen met instemming van beide ouders kunnen worden genomen.

De ouder die niet het ouderlijk gezag uitoefent, behoudt het recht om toezicht te houden op de opvoeding van het kind. Hij kan bij de andere ouder of bij derden alle nuttige informatie hieromtrent inwinnen, en zich in het belang van het kind tot de jeugdrechtbank wenden. »

Art. 6

In hetzelfde Wetboek wordt een artikel 375bis ingevoegd, luidend als volgt :

« Art. 375bis. — Het kind heeft het recht persoonlijk contact te onderhouden met zijn beide ouders, zijn grootouders, zijn broers en zussen en met iedere persoon waarmee hij een bijzondere affectieve band heeft.

Bij gebreke van overeenkomst wordt de uitoefening van dat recht op verzoek van de belanghebbende door de jeugdrechtbank geregeld. Dat recht kan alleen worden ontzegd wanneer het in strijd is met het belang van het kind. »

Art. 7

In Boek I, Titel IX, van het Burgerlijk Wetboek worden, in een hoofdstuk II (*nieuw*), met als opschrift « Hoofdstuk II : Het beheer van de goederen van het kind », de artikelen 376 tot 387bis van het Burgerlijk Wetboek opgenomen.

Art. 8

Artikel 376 van hetzelfde Wetboek wordt vervangen door de volgende bepaling :

« Art. 376. — Wanneer de ouders het gezag over de persoon van het kind gezamenlijk uitoefenen,

ils administrent ensemble ses biens et le représentent ensemble, sous réserve des exceptions prévues par la loi.

A l'égard des tiers de bonne foi, chacun des père et mère est réputé agir avec l'accord de l'autre quand il pose seul un acte de l'administration des biens de l'enfant.

Lorsque les père et mère n'exercent pas conjointement l'autorité sur la personne de l'enfant, celui d'entre eux qui exerce cette autorité a seul le droit d'administrer les biens de l'enfant et de le représenter, sous réserve des exceptions prévues par la loi.

L'autre conserve le droit de surveiller l'administration.

Il pourra, à ce titre, obtenir de l'autre ou de tiers, toutes informations utiles, et saisir le tribunal de la jeunesse dans l'intérêt de l'enfant. »

Art. 9

L'article 377 du même Code est abrogé.

Art. 10

L'article 384 du même Code est remplacé par la disposition suivante :

« Art. 384. — Les père et mère ont la jouissance des biens de leurs enfants jusqu'à leur majorité ou leur émancipation. La jouissance est attachée à l'administration : elle appartient, soit aux père et mère conjointement, soit à celui des père et mère qui a la charge de l'administration des biens de l'enfant. »

Art. 11

L'article 385 du même Code est abrogé.

Art. 12

Un article 387bis, rédigé comme suit, est inséré dans le même Code :

« Art. 387bis. — Dans tous les cas et, sauf la compétence du président du tribunal de première instance statuant en référé conformément à l'article 1280 du Code judiciaire, le tribunal de la jeunesse peut, à la demande des père et mère, de l'un d'eux ou du procureur du Roi, ordonner ou modifier, dans l'intérêt de l'enfant, toute disposition relative à l'autorité parentale. »

staan ze ook samen in voor het beheer van zijn goederen en voor zijn vertegenwoordiging, behoudens de uitzonderingen bij de wet bepaald.

Ten opzichte van derden die te goeder trouw zijn, wordt elke ouder geacht te handelen met instemming van de andere ouder wanneer hij, alleen, een daad van beheer van de goederen van het kind stelt.

Oefenen de ouders het gezag over de persoon van het kind niet gezamenlijk uit, dan heeft alleen de ouder die dat gezag uitoefent, het recht om de goederen van het kind te beheren en het kind te vertegenwoordigen, behoudens de uitzonderingen bij de wet bepaald.

De andere ouder behoudt het recht om toezicht te houden op het beheer.

Hij kan met dat doel bij de andere ouder of bij derden alle nuttige informatie inwinnen en zich in het belang van het kind tot de jeugdrechtsbank wenden. »

Art. 9

Artikel 377 van hetzelfde Wetboek wordt opgeheven.

Art. 10

Artikel 384 van hetzelfde Wetboek wordt vervangen door de volgende bepaling :

« Art. 384. — De ouders hebben het genot van de goederen van hun kinderen tot aan hun meerderjarigheid of hun ontvoogding. Het genot wordt gekoppeld aan het beheer : het behoort toe hetzij aan de beide ouders samen, hetzij aan de ouder die belast is met het beheer van de goederen van het kind. »

Art. 11

Artikel 385 van hetzelfde Wetboek wordt opgeheven.

Art. 12

In hetzelfde Wetboek wordt een artikel 387bis ingevoegd, luidend als volgt :

« Art. 387bis. — In alle gevallen, en onverminderd de bevoegdheid van de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg, rechtsprekend in kort geding overeenkomstig artikel 1280 van het Gerechtelijk Wetboek, kan de jeugdrechtsbank in het belang van het kind, op verzoek van beide ouders of van een van hen, dan wel van de procureur des Konings alle beschikkingen met betrekking tot het ouderlijk gezag opleggen of wijzigen. »

Art. 13

L'article 302 du même Code est remplacé par la disposition suivante :

« Art. 302. — Après la dissolution du mariage par le divorce, l'autorité sur la personne de l'enfant et l'administration de ses biens sont exercées conjointement par les père et mère, ou par celui à qui elles ont été confiées soit par l'accord des parties dûment entériné conformément à l'article 1258 du Code judiciaire, soit par la décision ordonnée par le président statuant en référé conformément à l'article 1280 du Code judiciaire, sans préjudice de l'article 387bis. »

Art. 14

L'article 303 du même Code est abrogé.

Art. 15

L'article 108 du même Code est remplacé par la disposition suivante :

« Art. 108. — Le mineur non émancipé a son domicile chez celui ou ceux qui administre(nt) ses biens.

La personne sous tutelle a son domicile chez son tuteur. »

Art. 16

L'article 1279 du Code judiciaire est abrogé.

Art. 17

A l'article 1288, 2°, du même Code, les mots « l'administration de la personne et des biens des enfants » sont remplacés par les mots « l'autorité sur la personne et l'administration des biens des enfants » et les mots « et le droit de visite » sont remplacés par les mots « et le droit visé à l'article 375bis du Code civil ».

1er avril 1994.

P. BEAUFAYS
T. MERCKX-VAN GOEY
M.-L. STENGERS
G. SWENNEN
M. VERWILGHEN
M. VOGELS
Y. YLIEFF

Art. 13

Artikel 302 van hetzelfde Wetboek wordt vervangen door de volgende bepaling :

« Art. 302. — Na de ontbinding van het huwelijk door echtscheiding worden het gezag over de persoon van het kind en het beheer van zijn goederen ofwel door beide ouders gezamenlijk uitgeoefend, ofwel door degene aan wie ze werden toevertrouwd, hetzij bij een overeenkomst tussen partijen die behoorlijk werd bekrachtigd zoals bepaald is in artikel 1258 van het Gerechtelijk Wetboek, hetzij bij een beschikking van de voorzitter, rechtsprekend in kort geding overeenkomstig artikel 1280 van het Gerechtelijk Wetboek, onverminderd het bepaalde in artikel 387bis. »

Art. 14

Artikel 303 van hetzelfde Wetboek wordt opgeheven.

Art. 15

Artikel 108 van hetzelfde Wetboek wordt vervangen door de volgende bepaling :

« Art. 108. — De niet-ontvoogde minderjarige heeft zijn woonplaats bij degene(n) die zijn goederen beheert (beheren).

De persoon die onder voogdij is geplaatst, heeft zijn woonplaats bij zijn voogd. »

Art. 16

Artikel 1279 van het Gerechtelijk Wetboek wordt opgeheven.

Art. 17

In artikel 1288, 2°, van hetzelfde Wetboek worden de woorden « het bestuur over de persoon en over de goederen van de kinderen » vervangen door de woorden « het gezag over de persoon en het beheer van de goederen van de kinderen », en de woorden « en het recht van bezoek » door de woorden « en het recht bepaald bij artikel 375bis van het Burgerlijk Wetboek ».

1 april 1994.